

JAARVERSLAG 2015

Openbaar Lichaam Duits-Nederlands Grenspark Maas-Swalm-Nette

WWW.GRENSPARK-MSN.DE

MEDE GESUBSIDIEERD DOOR DE PROVINCIE LIMBURG EN DE DEELSTAAT NRW (MKULNV)

provincie limburg

**PLATTELAND
IN UITVOERING**
in Buitenkans voor Limburgers

Ministerium für Klimaschutz, Umwelt,
Landwirtschaft, Natur- und Verbraucherschutz
des Landes Nordrhein-Westfalen

Inhoud

1	INLEIDING.....	3
2	OPENBAAR LICHAAM DUIJS-NEDERLANDS GRENSPARK MSN.....	4
2.1	Wijziging gemeenschappelijke regeling.....	4
2.2	Deelnemers openbaar lichaam.....	4
2.3	Algemeen bestuur.....	4
2.4	Dagelijks bestuur	5
2.5	Personeel en secretariaat.....	5
2.6	Subsidiëring van het Grenspark MSN	6
3	PROJECTGEBONDEN ACTIVITEITEN.....	8
3.1	Nationaalparkregio MeinWeg	8
3.2	Premiumwandelmroutes Water.Wandel.Wereld	8
3.3	INTERREG V-A project Cultuurgeschiedenis Verdigitaal.....	10
4	OVERIGE ACTIVITEITEN.....	11
4.1	Evenementenkalender 2015	11
4.2	Website Grenspark MSN	12
4.3	Natuurwerkdag.....	13
4.4	EUROPARC Federatie - TransParcNet	13
4.5	Overige activiteiten en voorlichting	13
5	PROJECTACQUISITIE	14
5.1	Natuurboek MSN	14
5.2	INTERREG V-A Brandpreventie van bos en natuurbranden	16
	BIJLAGE 1: LEDEN ALGEMEEN BESTUUR GRENSPARK MSN	17
	BIJLAGE 2: OVERZICHT VOORLICHTINGSACTIVITEITEN 2015	20

1 Inleiding

1.1 Algemeen

De werkzaamheden van het Grenspark Maas-Swalm-Nette (MSN) in 2015 bestonden voornamelijk uit de voorbereidingen van projecten in het kader van het nieuwe INTERREG V-A programma 2014-2020 Deutschland-Nederland. Doel was met het project Cultuurgeschiedenis Verdigitaal als een van de eerste goedgekeurde projecten in 2015 te kunnen starten.

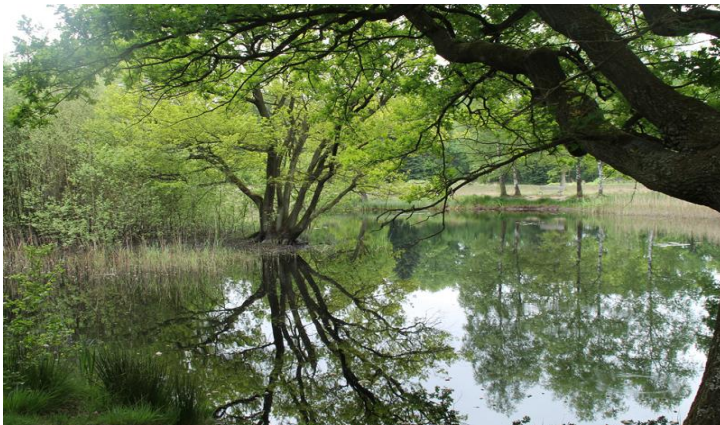
Nadat het nieuwe INTERREG V-A programma in november 2013 door Brussel werd goedgekeurd, werd het in maart operationeel en kon de subsidieaanvraag voor het project Cultuurgeschiedenis Verdigitaal in juni worden ingediend. Na ruim anderhalf jaar voorbereiding werd het project in oktober definitief beschikt.

In het kader van de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen met ingang van 1 januari 2015 diende ook de gemeenschappelijke regeling van het Grenspark MSN in 2015 te worden aangepast. Tegelijkertijd hebben de gemeenten Echt-Susteren en Maasgouw in 2015 het algemeen bestuur verzocht opnieuw deel te mogen nemen aan de gemeenschappelijke regeling Grenspark MSN. Het algemeen bestuur heeft in de novembervergadering de hernieuwde deelname van de gemeenten Echt-Susteren en Maasgouw en de wijziging van de gemeenschappelijke regeling besloten.

In verband met zijn pensionering werd na 11 jaar lidmaatschap van het dagelijks en algemeen bestuur van het Grenspark MSN in november afscheid genomen van de heer Peter Ottmann, voormalig landraad van de Kreis Viersen.

Mede door de subsidies van de provincie Limburg, de deelstaat NRW (MKULNV), de deelnemers en projectpartners, alsmede door de ondersteuning van vrijwillige natuurgidsen en routescouts konden in 2015 vele enthousiaste mensen gebruik maken van de natuur en de aangeboden vrijetijdsactiviteiten in het Grenspark.

Conform de gemeenschappelijke regeling dient het dagelijks bestuur de deelnemers van het Grenspark MSN te informeren over de werkzaamheden van het afgelopen jaar. Het voorliggende conceptjaarverslag geeft in de hoofdstukken 3 en 4 een gedetailleerd overzicht over de in 2015 uitgevoerde werkzaamheden en activiteiten. Het conceptjaarverslag zal op 20 april 2016 ter goedkeuring aan het algemeen bestuur worden aangeboden.

Elmpter Schwalmbroek, Niederkrüchten

2 Openbaar Lichaam Duits-Nederlands Grenspark MSN

2.1 Wijziging gemeenschappelijke regeling

Het dagelijks bestuur van het Grenspark MSN heeft op 25 september 2015 een wijzigingsvoorstel besloten voor de aanpassing van de gemeenschappelijke regeling. Het wijzigingsvoorstel omvatte wijzigingen die gebaseerd zijn op de per 1 januari 2015 gewijzigde Wet Gemeenschappelijke Regeling en aanvullende wijzigingen op voorstel van het dagelijks bestuur en/of afzonderlijke deelnemers.

Voorafgaande aan de besluitvorming door het algemeen bestuur werd dit wijzigingsvoorstel voor commentaar toegezonden aan alle deelnemers en aan de gemeente Maasgouw als potentiële deelnemer. Het ontvangen commentaar van de deelnemers en adviseurs werd in het wijzigingsvoorstel voor besluitvorming door het algemeen bestuur verwerkt. Tijdens de vergadering van het algemeen bestuur van het Grenspark MSN op 26 november 2015 werden nog enkele wijzigingen in het voorstel opgenomen en werd het wijzigingsvoorstel unaniem door het algemeen bestuur vastgesteld.

In overeenstemming met artikel 1 van de WGR zijn in december de raden van de deelnemende Nederlandse gemeenten en van de gemeente Maasgouw formeel verzocht in te stemmen met de door het algemeen bestuur besloten gewijzigde gemeenschappelijke regeling.

Na de schriftelijke bevestiging van de instemming van de raden van alle in de regeling genoemde deelnemers en na de publicatie van de nieuwe regeling in de Staatscourant en de betreffende Duitse ambtsbladen kan de bekendmaking hiervan in de eerste helft van 2016 plaatsvinden en kan de nieuwe regeling vanaf 1 juli 2016 in werking treden.

2.2 Deelnemers openbaar lichaam

De gemeenten Maasgouw en Echt-Susteren hebben in 2015 het algemeen bestuur verzocht opnieuw deel te kunnen nemen aan de gemeenschappelijke regeling openbaar lichaam D-NL Grenspark MSN. De gemeente Echt-Susteren had eind 2014 het lidmaatschap opgezegd, maar was op grond van de regeling in 2015 nog deelnemer. De gemeente Maasgouw was vanaf 1 januari 2015 geen deelnemer meer. Daarmee bestond het Grenspark MSN 2015 uit de volgende deelnemers het Duitse Zweckverband Naturpark Schwalm-Nette en de Nederlandse gemeenten Beesel, Echt-Susteren, Leudal, Roerdalen, Roermond en Venlo.

De hernieuwde deelname van de gemeenten Maasgouw en Echt-Susteren werd door het algemeen bestuur besloten en zijn overeenkomstig in het wijzigingsvoorstel voor de aanpassing van de gemeenschappelijke regeling opgenomen.

2.3 Algemeen bestuur

Op grond van de vigerende regeling wijzen de Nederlandse deelnemers vijf leden en hun plaatsvervaarders aan voor het algemeen bestuur. De Duitse deelnemer Zweckverband Naturpark Schwalm-Nette wijst uit haar midden eveneens 5 bestuursleden en hun plaatsvervaarders aan. Vertegenwoordigers van het MKULNV van de deelstaat NRW, de Bezirksregierung Düsseldorf en de provincie Limburg zijn adviserend lid van het algemeen bestuur.

De vertegenwoordiging van de deelnemers in het algemeen bestuur in 2015 was als volgt:

	Leden van het algemeen bestuur	Plaatsvervangende leden van het algemeen bestuur
Gemeenten Beesel en Leudal	Vertegenwoordiger Beesel	Vertegenwoordiger Leudal
Gemeente Echt-Susteren	Vertegenwoordiger Echt-Susteren	Vertegenwoordiger Echt-Susteren
Gemeente Roerdalen	Vertegenwoordiger Roerdalen	Vertegenwoordiger Roerdalen
Gemeente Roermond	Vertegenwoordiger Roermond	Vertegenwoordiger Roermond
Gemeente Venlo	Vertegenwoordiger Venlo	Vertegenwoordiger Venlo
Zweckverband Naturpark Schwalm-Nette	Eén vertegenwoordiger namens de afzonderlijke deelnemers, Kreisen Kleve, Heinsberg, Viersen en de Stadt Mönchengladbach, evenals de Landraad van de Kreis Viersen als voorzitter van het dagelijks bestuur van het Zweckverband Naturpark Schwalm-Nette	Eén vertegenwoordiger namens de afzonderlijke deelnemers, Kreisen Kleve, Heinsberg, Viersen en de Stadt Mönchengladbach

Tabel 1: vertegenwoordiging deelnemers in het algemeen bestuur

De plaats van de heer Peter Ottmann als lid van het algemeen bestuur werd met ingang van 26 november 2015 overgenomen door de heer Andreas Budde, Dezernent van de Kreis Viersen. De samenstelling van het algemeen bestuur per 31 december 2015 is in bijlage 1 weergegeven.

De 27^e vergadering van het algemeen bestuur vond op 29 april 2015 in Nettetal plaats; het jaarverslag, de jaarrekening 2014, het werkplan en de begroting 2016 werden vastgesteld.

De 28^e bestuursvergadering heeft op 26 november 2015 in Roermond plaatsgevonden. Tijdens de vergadering werd afscheid genomen van de heer Peter Ottman als plaatsvervangend voorzitter van het algemeen en het dagelijks bestuur. Tot opvolger als plaatsvervangend voorzitter werd de heer Andreas Budde gekozen.

Bovendien heeft het algemeen bestuur in deze vergadering de hernieuwde deelname van de gemeenten Maasgouw en Echt-Susteren en de wijziging van de gemeenschappelijke regeling besloten. Ook stemde het algemeen bestuur in met de projectideeën voor de projecten Natuurbrandpreventie en het Natuurboek MSN.

2.4 Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur bestond 2015 uit de voorzitter wethouder Jos Teeuwen (Venlo) en de plaatsvervangend voorzitter landraad Peter Ottmann (Kreis Viersen). Vanaf 26 november 2015 is de heer Andreas Budde plaatsvervangend voorzitter van het dagelijks bestuur.

In overeenstemming met de gemeenschappelijke regeling wisselt het voorzitterschap in 2018 van de Nederlandse naar de Duitse zijde.

2.5 Personeel en secretariaat

De werkzaamheden van het secretariaat in het GroenHuis in Roermond werden ook in 2015 door de secretaris drs. Leo Reylink (volledige werktijd) en dipl.-ing. agr. Silke Weich (projectcoördinatie, 5/6 deeltijd) verricht. De administratie en boekhoudkundige werkzaamheden werden op basis van een overeenkomst met de Stichting Ons WCL door Lysanne Willard uitgevoerd en op uurbasis afgerekend. Ook in 2015 werd de loonadministratie, het opstellen en

controleren van de jaarrekening in opdracht van het Grenspark MSN door Killaars Steegs Groep in Reuver uitgevoerd.

Als onderhuurder van de Stichting GroenHuis (huurder en beheerder) neemt de secretaris deel aan de vergadering van het stichtingsbestuur. In 2015 werd door de Stichting GroenHuis met de gemeente Roermond een nieuw huurcontract gesloten. Het Grenspark MSN zal met ingang van 1 januari 2015 opnieuw als onderhuurder samen met de Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg, IVN Limburg, Stichting Ons WCL en het Natuurhistorisch Genootschap Limburg in het GroenHuis kantoor houden.

2.6 Subsidiëring van het Grenspark MSN

Het secretariaat van het Grenspark MSN werd ook in 2015 gesubsidieerd door de provincie Limburg en de Duitse deelstaat NRW (MKULNV). Deze subsidies zijn in 2014 voor de periode 2015 - 2018 beschikbaar.

In 2015 zijn voor de subsidieperiode 2011-2014 de definitieve subsidies, in overeenstemming met de oorspronkelijke aanvragen, door zowel de provincie Limburg als de Bezirksregierung Düsseldorf namens de deelstaat NRW vastgesteld.

De bijdrage van de deelnemers voor het jaar 2015 ter hoogte van € 55.000,- werd voor de helft door de Duitse en voor de helft door de Nederlandse zijde bijgedragen.

In de subsidiebeschikking 2015-2018 van de provincie Limburg is o.a. als voorwaarde geformuleerd, dat het Grenspark MSN in het jaarverslag zichtbaar dient te maken aan welke provinciale doelen is bijgedragen. Het betreft vooral de realisatie van de doelen uit de Nota Natuurbeleid: ‘natuurlijk eenvoudig’, de POL 2014, het Beleidskader Burgerparticipatie en de Strategienota Internationalisering. In tabel 2 zijn daartoe de projecten en activiteiten per beleidsnota kort benoemd die een substantiële bijdrage hebben geleverd aan de doelrealisatie van provinciale doelen.

Beleidsnota	Doel	Projecten MSN 2015
Natuurbeleid: „natuurlijk eenvoudig“	<p>Hoofdstuk 3.1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Goudgroene natuur: versterken recreatieve mogelijkheden in de bestaande natuur - Bronsgroene landschapszones: herstel cultuurhistorische elementen - Ontwikkeling van streekfondsen <p>Hoofdstuk 5.7: versterken van grensoverschrijdende samenwerking voor natuur en landschap</p>	<p>Het jaarlijkse programma van “evenementen en excursies” en de werkzaamheden en promotie van de premiumwaterwandelmogelijkheden dragen bij aan het versterken van recreatie in natuur en landschap.</p> <p>Het INTERREG V-A project “Cultuurgeschiedenis Verdigitaal” draagt bij aan het recreatief gebruik van bronsgroene en goudgroene natuur, herstel van cultuurhistorische elementen en beleving cultureel erfgoed.</p> <p>Het Grenspark MSN is betrokken bij de implementatie van Streekfonds de Meinweg.</p>
Provinciaal Omgevingsplan Limburg POL 2014	<p>Hoofdstuk 4.2.3 Visie MiddenLimburg, belangrijkste uitdagingen en opgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Versterken hoofdtoegangspoorten bij grensoverschrijdende natuurgebieden en versterken aanwezige cultuurhistorie <p>Hoofdstuk 7.2.1 De Limburgse ambitie:</p>	<p>Zie ook hierboven onder INTERREG V-A project “Cultuurgeschiedenis Verdigitaal”. Bij de uitvoering van het project zijn naast toeristen ook de Nederlandse en Duitse bewoners doelgroep in het project. Bij de uitvoering wordt actief gebruik gemaakt van</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Versterken van natuur en natuurbeleid in de samenleving <p>Hoofdstuk 7.2.5 Verankering natuur in de samenleving:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergroten betrokkenheid en draagvlak <p>Hoofdstuk 7.5.1 Landschap en cultuurhistorie, de Limburgse ambitie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Behoud en versterken van de kenmerkende kwaliteiten (incl. cultureel erfgoed) en afwisseling van het landschap 	<p>de expertise van de lokale heemkunde-verenigingen.</p> <p>Het project draagt daarmee actief grensoverschrijdend bij aan de vermaatschappelijking van de natuur en het cultureel erfgoed.</p>
Beleidskader Burgerparticipatie	Hoofdstuk 2 , doel: implementeren van een aanpak voor burgerparticipatie	<p>Zie ook hierboven.</p> <p>De binnen het INTERREG IV-A project Water.Wandel.Wereld ontwikkelde premiumwandelroutes worden in het veld door vrijwillige lokale routescouts gecontroleerd en bijeenkomsten voor het grensoverschrijdend uitwisselen van informatie en kennis worden door het Grenspark MSN en het Naturpark Schwalm-Nette i. s. m. Routebureau Noord- en Midden Limburg gefaciliteerd.</p> <p>In nauwe samenwerking met het Natuurhistorisch Genootschap Limburg is gestart met de voorbereiding van een “Natuurboek Grenspark MSN”. Door 20 auteurs worden op vrijwillige basis artikelen aangeleverd die informatie geven over de mooiste natuurgebieden in het Grenspark MSN en uitnodigen om deze te bezoeken.</p>
Strategienota Internationalisering Provincie Limburg	<p>Doel: economisch, fysiek, sociaal & cultureel versnellen en versterken van het grensoverschrijdend functioneren.</p> <p>INTERREG A (B/C) zijn bij uitstek bedoeld om grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten te bevorderen en kunnen rechtstreeks bijdragen aan de realisatie van de tweevoudige internationale strategie.</p>	<p>Door de deelname van 7 gemeenten in het INTERREG V A project “Cultuurgeschiedenis Verdigitaal” worden actief verbindingen gelegd met partners en organisaties in het aangrenzende Duitsland.</p> <p>Hoofddoel van het Grenspark MSN is de grensoverschrijdende samenwerking, o.a. door gebruikmaking van het instrument INTERREG. Met de goedkeuring en start van het project “Cultuurgeschiedenis Verdigitaal” in 2015 wordt dan ook een bijdrage geleverd aan de doelen van de internationalisering in Limburg.</p>

Tabel 2: doelrealisatie door Grenspark MSN aan relevante beleidsprogramma's van de provincie Limburg

3 Projectgebonden activiteiten

3.1 Nationaalparkregio MeinWeg

Nationaalparkregio Meinweg was een INTERREG IV-A project, dat is uitgevoerd van 2009 - 2013. Centraal thema was de presentatie van de natuur en het gezamenlijke culturele erfgoed van Nationaal Park De Meinweg en de bossen en de natuurgebieden van de Duitse Meinweg. Het Grenspark MSN beheerde ook in 2015 de betreffende website (www.npr-meinweg.eu). Het ontwikkelde netwerk van gidsen en horeca-ondernemers werd regelmatig over actualiteiten en evenementen geïnformeerd.

Het Grenspark MSN is samen met IVN Limburg, Staatsbosbeheer en VVV lid van de werkgroep Communicatie, Educatie en Recreatie (CER) van het Overlegorgaan NP De Meinweg voor de coördinatie van de voorlichtingsactiviteiten en evenementen rond De Meinweg. In 2015 werd door de werkgroep CER een nieuwe brochure voor de Meinweg ontwikkeld en verspreid. Ook is het Grenspark MSN lid van de werkgroep Natuur, Onderzoek en Beheer (NOB) en het Overlegorgaan NP De Meinweg.

3.2 Premiumwandelmroutes Water.Wandel.Wereld

De in het kader van het INTERREG IV-A project „Water.Wandel.Wereld“ ontwikkelde premiumwandelmroutes staan nog steeds sterk in de belangstelling.

Management van de routes

Aan Duitse zijde worden de routes beheerd door het Naturpark Schwalm-Nette. In Nederland worden de routes in opdracht van de betreffende gemeenten beheerd door het routebureau Noord- en Midden Limburg. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met het Grenspark MSN.

Elf vrijwillige routescouts uit Nederland en Duitsland controleren de premiumwandelmroutes regelmatig en voeren ter plekke kleine reparaties uit. Bij grotere vernielingen geven zij deze door aan de beherende organisatie. Het routebureau Noord- en Midden Limburg heeft ten behoeve van het beheer van routes het computerprogramma easy-GIS ontwikkeld. Daardoor kunnen niet alleen de routescouts, maar ook gebruikers van de routes via internet eventuele schade of verdwenen markeringen per locatie doorgeven. Deze worden dan automatisch aan de routebeheerder doorgestuurd, zodat reparaties snel opgepakt kunnen worden.

Bijeenkomst routescouts

De vrijwillige routescouts komen tweemaal per jaar bijeen, afwisselend in Nederland en Duitsland om ervaringen en kennis uit te wisselen.

Op 24 maart 2015 vond de bijeenkomst plaats in Schwalmatal rond de 2-Seen-Runde en op 11 november 2015 in Swalmen rondom de Schwalmbruch route.

Routescouts in Swalmen
Foto: B. Nienhaus

Publiciteit

De toeristische organisaties en de langs de routes gelegen horeca-ondernemingen maken reclame voor de premiumwandelmroutes en zijn verkooppunten voor de routekaartjes. Aan Nederlandse zijde werden in 2015 ca. 3.000 routekaarten verkocht. Uit de verkoop wordt de toekomstige herdruk gefinancierd.

In 2015 zijn regelmatig in wandelmagazines en in de lokale pers artikelen gepubliceerd. Op 30 juni 2015 werd met een free lance journalist de premiumwandeleroute Schwalmbruch bewandeld. Naar aanleiding daarvan verscheen in augustus 2015 een wervend artikel over de grensregio en het project Water.Wandel.Routes. Het artikel is gepubliceerd in het wandelmagazine *Wanderlust*, met een oplage van 36.000.

Artikel wandelmagazine *Wanderlust*

Ook op meerdere internetsites en blogs wordt reclame gemaakt voor de premiumwandeleroutes, bijv.:

www.wa-wa-we.eu internetsite van de premiumwandeleroutes Water.Wandel.Wereld

www.premiumwanderwelten.de het Duitse Naturpark Schwalm-Nette is lid van Premiumwanderwelten, een samenwerkingsverband van 8 regio's in Duitsland met het keurmerk premiumwandeleroutes.

www.wanderinstitut.de ontwikkelde het keurmerk premiumwandeleroute en certificeert routes

www.outdooractive.com een site voor wandelroutes in Europa

Forum Premiumwandeleroutes

Forum Premiumwandelwege

Het Forum Premiumwandeleroutes is een meerdaagse bijeenkomst van mensen die in Duitsland betrokken zijn bij premiumwandeleroutes. Doel is het uitwisselen van informatie en de verbetering van de kwaliteit van premiumwandeleroutes. De bijeenkomst vond in 2015 plaats in kasteel Krickenbeck in Nettetal in het Naturpark Schwalm-Nette. Onder leiding van de voormalige landraad de heer Ottmann en het hoofd van het Biologisch Station Krickenbecker Seen de heer Reichmann werd het bezoekerscentrum Krickenbecker Seen bezocht.

Naast lezingen en workshops werd tijdens de bijeenkomst de premiumwandeleroute Schwalmbruch gelopen.

Uitdaging mountainbiking

Ongewenst mountainbiking op de premiumwandeleroutes is een blijvend probleem. Het gebruik van de routes door mountainbikers leidt ertoe dat de attractiviteit van de vaak smalle paden juist voor wandelaars geringer wordt en ook de belasting voor de aangrenzende natuur groter wordt. Op de premiumwandeleroute Schwalmbruch kon door het aanbrengen van een houten barrière het gebruik door mountainbikers aanzienlijk worden verminderd. Ook op andere routes zoals de Birgeler Urwald speelt dit probleem, hier wordt nog aan een oplossing gewerkt.

Internetsite Water.Wandel.Wereld

De site www.wa-wa-we.eu geeft de digitale weergave van de premiumwandeleroutes. De site geeft informatie en de routes kunnen ook als GPS bestand worden gedownload. Tabel 3 geeft het aantal bezoekers per maand en het daggemiddelde per maand in 2015 en 2014 weer. In 2015 werd de site 82.399 keer bezocht. Dit is een stijging van bijna 17 % ten opzichte van het jaar ervoor.

Maand	Aantal bezoeken 2015	Aantal bezoeken 2014	Daggemiddelde 2015	Daggemiddelde 2014
Januari	4.642	3.470	150	116
Februari	4.123	3.716	147	133
Maart	7.357	7.448	237	240
April	7.324	7.510	244	250
Mei	8.507	6.735	274	217
Juni	7.026	5.527	234	184
Juli	6.437	5.003	208	161
Augustus	7.821	6.640	252	214
September	7.271	6.828	242	228
Oktober	10.137	8.026	327	259
November	6.162	6.404	205	213
December	4.592	3.385	148	109
Gesamt	82.399	70.692	226	194

Tabel 3: aantal bezoeken op de projectsite (www.wa-wa-we.eu) in 2015 en 2014

3.3 INTERREG V-A project Cultuurgeschiedenis Verdigitaal

Begin juni 2015 werd het project „Cultuurgeschiedenis Verdigitaal“ voor subsidiëring uit het INTERREG V-A programma bij de euregio rijn-maas-noord ingediend. Eind juni werd het project door de INTERREG Stuurgroep van de euregio goedgekeurd. Met de ontvangst van de beschikking begin oktober kon met de uitvoering van het project worden begonnen. De looptijd van het project is 15 juni 2015 - 31 oktober 2018.

Doel

Het digitaal beleefbaar maken van het cultureel erfgoed in het Grenspark MSN.

Het Grenspark MSN heeft een rijk en gevarieerd aanbod aan grensoverschrijdende thematische routestructuren langs historische dorpskernen en interessante cultuurhistorische relictten. De betreffende routes worden tot nu nog vooral door kaarten en brochures in de toeristische markt gezet. Binnen dit project wordt d.m.v. het gebruik van moderne media verschillende elementen digitaal met elkaar verbonden. Daarmee kunnen nieuwe en jonge doelgroepen worden bereikt.

Partners

Het project kent een groot aantal partners, zodat de inhoud van het project breed in het Grenspark MSN kan worden uitgezet. Nederlandse projectpartners zijn de gemeenten Beesel, Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Roerdalen, Roermond en Venlo, de Duitse gemeenten Brügggen, Niederkrüchten, Wachtendonk, Wassenberg und Wegberg. Toeristische partners in het project zijn VVV Midden Limburg, Leisure Port, Niederrhein Tourismus, Heinsberger Tourist Service und Marketing Gesellschaft Mönchengladbach. Daarnaast zijn nog de Landschaftsverband Rheinland, Naturpark Schwalm-Nette, het Biologisch Station Krickenbecker Seen, de Naturschutzstation Haus Wildenrath, alsmede het IKL (Instandhouding Kleine Landschapselementen) projectpartner. Het Grenspark MSN is leadpartner van het project.

Activiteiten 2015

Na ontvangst van de beschikking is begonnen met de voorbereiding van de projectovereenkomst en afstemming met de projectpartners. De overeenkomst zal in januari 2016 door de projectpartners dienen te worden ondertekend.

Het deelproject „ontstaansgeschiedenis MSN en de ontwikkeling van een applicatie“ dient in verband met het projectvolume Europees te worden aanbesteed. In opdracht van het Grenspark MSN voert het Inkoopcentrum Zuid in Echt-Susteren deze aanbesteding uit. In 2015 werd het ontwerp van de aanbesteding voorbereid. Doel is om in juni 2016 de uiteindelijke opdracht te gunnen.

Voor de grensoverschrijdende inventarisatie van cultuurhistorische elementen en relevante informatie is een werkgroep geformeerd. De belangrijkste cultuurhistorische elementen worden op overzichtskaarten gezet en dienen te zijner tijd voor nader overleg met de heemkunde verenigingen en gemeenten voor de selectie van de belangrijkste historische elementen binnen het project.

Voor het deelproject „Natuurtheater“ is een offerteaanvraag geformuleerd en verzonden. De opdracht zal begin februari 2016 worden gegund.

Met de uitvoering van de kwaliteitsverbetering van de verschillende buitenprojecten is in 2015 door de gemeenten Beesel, Roermond, Venlo, Wassenberg en Brüggen begonnen.

Kasteel Ouborg, Roermond

4 Overige activiteiten

4.1 Evenementenkalender 2015

Het grensoverschrijdende tweetalige programma van evenementen van het Grenspark MSN en het Naturpark Schwalm-Nette is een uitgebreid aanbod aan wandel- en fietsexcursies, lezingen en tentoonstellingen over natuur, landschap, milieu en de cultuurgeschiedenis. In 2015 werden in totaal 712 evenementen aangeboden. Een kwart aan Nederlandse zijde en driekwart aan Duitse zijde. Een kwart van de evenementen waren ook voor kinderen toegankelijk. 35 % van de aangeboden evenementen waren wandelingen, 16 % fietstochten en 49 % overige, zoals,

Fietstocht over de Nette

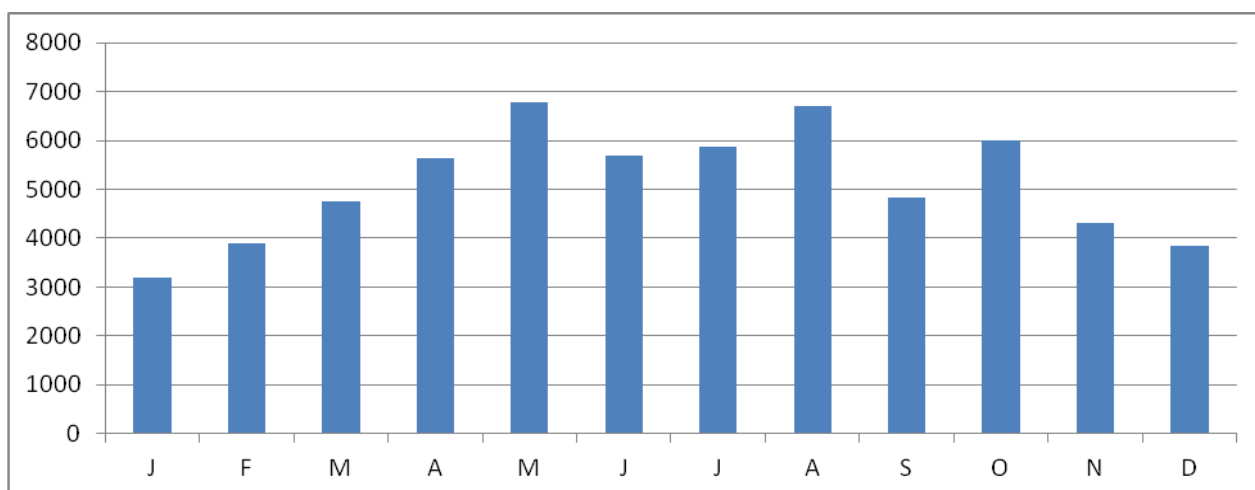
lezings tentoonstellingen, braderieën etc. Van 520 van de 712 zijn statistische gegevens verzameld. Aan deze 520 evenementen werd in totaal door 26.174 deelnemers deelgenomen of bezocht, incl. enkele grotere evenementen. Aan de wandelingen namen gemiddeld 17 en aan de fietstochten 21 personen deel. Alle evenementen worden steeds actueel en tweetalig op de website van het Grenspark www.naturpark-msn.de gepubliceerd.

4.2 Website Grenspark MSN

In tabel 4 is het aantal bezoekers en het daggemiddelde per maand op de website van het Grenspark MSN in 2014 en 2015 weergegeven (www.grenspark-msn.nl / www.naturpark-msn.de).

Maand	Aantal bezoekers		Daggemiddelde	
	2015	2014	2015	2014
Januari	3.194	4.500	103	145
Februari	3.895	3.687	130	132
Maart	4.757	4.640	170	150
April	5.635	4.921	188	164
Mei	6.793	4.643	219	150
Juni	5.685	3.900	190	130
Juli	5.862	4.383	189	141
Augustus	6.705	4.347	216	140
September	4.837	3.887	161	130
Oktober	6.004	4.115	194	133
November	4.313	3.371	144	112
December	3.835	2.934	123	95
Totaal	61.515	49.328	169	135

Tabel 4: aantal bezoekers website in 2015 en 2014

Figuur 1: grafische weergave aantal bezoekers per maand op de website in 2015

Het aantal bezoekers op de website in 2015 is in vergelijking met 2014 bijna 20 % toegenomen, mei, augustus en oktober hebben de meeste bezoekers. Uit de grafiek blijkt dat ook in de overige maanden er veel belangstelling is voor de informatie op de website. Ook het milde weer in winter en voorjaar en een warme zomer en najaar in 2015 hebben daar mogelijk een belangrijke rol gespeeld.

4.3 Natuurwerkdag

Op 7 november werd voor de elfde keer de binnen het INTERREG III-A project „Maas-Swalm-Nette in de picture“ geïnitieerde, grensoverschrijdende natuurwerkdag georganiseerd. Ca. 35 vrijwilligers uit Nederland en Duitsland voerden gezamenlijke beheersmaatregelen uit rondom het nabij de grens gelegen heideven Galgenvenn in de gemeente Nettetetal. Een journalist nam deel aan de natuurwerkdag en publiceerde een bericht in de krant. De natuurwerkdag 2015 werd samen met Staatsbosbeier Regio Zuid en de Kreis Viersen georganiseerd en uitgevoerd.

Samen sterk op de natuurwerkdag

4.4 EUROPARC Federatie - TransParcNet

Sinds 2007 is het Grenspark MSN lid van de EUROPARC Federatie, de koepelorganisatie van natuur- en nationale parken in Europa. In hetzelfde jaar werd het Grenspark MSN door de federatie als Transboundary Parc gecertificeerd. Transboundary Parcs zijn parken met een voorbeeldige grensoverschrijdende samenwerking in beschermde natuurgebieden en landschappen. Na de her-evaluatie in 2012 werd het certificaat van het Grenspark MSN opnieuw voor vijf jaar verleend. TransParcNet is het netwerk van alle gecertificeerde Transboundary Parcs, die eens per jaar bij elkaar komen om ervaringen uit te wisselen over beheer, management en administratie van grensoverschrijdende beschermde gebieden. In 2015 vond de bijeenkomst plaats van 10 – 11 juni in de nationale parken Bayerischer Wald en Šumava langs de Duits-Tsjechische grens. Onder het motto „de betekenis van gezonde ecosystemen voor natuur en mens“ werden verschillende lezingen, workshops en excursies georganiseerd.

Van 26 – 28 oktober vond in Regensburg de jaarlijkse conferentie en de algemene ledenvergadering van de EUROPARC Federatie plaats. Thema van de conferentie was “Beschermd natuurgebieden in een veranderende wereld”.

In opdracht van de EUROPARC Federatie heeft het Grenspark MSN in 2015 de hercertificering van de grensoverschrijdende samenwerking tussen de nationale Parken Neusiedler See-Seewinkel en Fertő Hanság langs de Oostenrijks-Hongaarse grens uitgevoerd.

4.5 Overige activiteiten en voorlichting

Presentaties

Op 21 februari was het Grenspark MSN in Roermond met een stand aanwezig op de Genootschapsdag van het Koninklijk Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Samen met de collega's van het Duitse Naturpark Schwalm-Nette werd een stand bemend tijdens het 30-jarig jubileum van de NABU Naturschutzhof in Nettetetal.

Naar aanleiding van het 50-jarig jubileum van het Duitse Naturpark Schwalm-Nette vond op 29 augustus in Nettetetal een zomerfeest plaats. Ook daar presenteerde het Grenspark MSN zich.

Deelname NATURA 2000 Award

In 2015 nam het Grenspark MSN deel aan de prijsvraag NATURA 2000 van de Europese Commissie. NATURA 2000 is het Europese netwerk van natuurgebieden die op basis van de EU-vogelrichtlijn (1979) en de EU-habitatrichtlijn (1992) zijn beschermd.

Het Grenspark MSN levert met meer dan 10.000 ha NATURA 2000 gebied (o.a. Krickenbecker Seen Nationalpark De Meinweg, Brachter Wald, Roerdal, Helpensteiner Bachtal, Schwalm-Nette Platte) een aanzienlijke bijdrage aan NATURA 2000.

Om de betekenis van NATURA 2000 te vergroten heeft de Europese Commissie de NATURA 2000 Award in het leven geroepen. Het Grenspark MSN heeft het afgelopen jaar met het project NPR Meinweg aan de prijsvraag deelgenomen in de categorie “grensoverschrijdende samenwerking” en werd voor de finale genomineerd. Ook al mochten de vertegenwoordigers van het Grenspark MSN tijdens de prijsuitreiking op 26 mei in Brussel geen Award ontvangen, het ontvangen van de oorkonde van de nominatie was op zich al een groot succes. Omdat bij de voting via internet vele partners en betrokkenen op ons hebben gestemd, was de deelname aan de prijsvraag een uitstekende reclame voor het Grenspark.

EU-commissaris Karmenu Vella tijdens de prijsuitreiking in Brussel

Advisering

Het Grenspark MSN bemiddelt en zorgt voor contacten aan weerszijden van de grens, geeft regelmatig presentaties en interviews en neemt deel aan talrijke bijeenkomsten in het kader van voorlichting pr en projectacquisities.

De in 2015 uitgevoerde voorlichtingsactiviteiten zijn in bijlage 2 afzonderlijk weergegeven.

5 Projectacquisitie

5.1 Natuurboek MSN

In navolging van het succesvolle boek „Natuurlijk Roermond“ over de natuur in Roermond is de publicatie van een vergelijkbaar boek gepland over de natuur in het Grenspark MSN. Een Duits-Nederlandse werkgroep van de Kring Roermond van het Koninklijk Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en het Grenspark MSN coördineert dit initiatief.

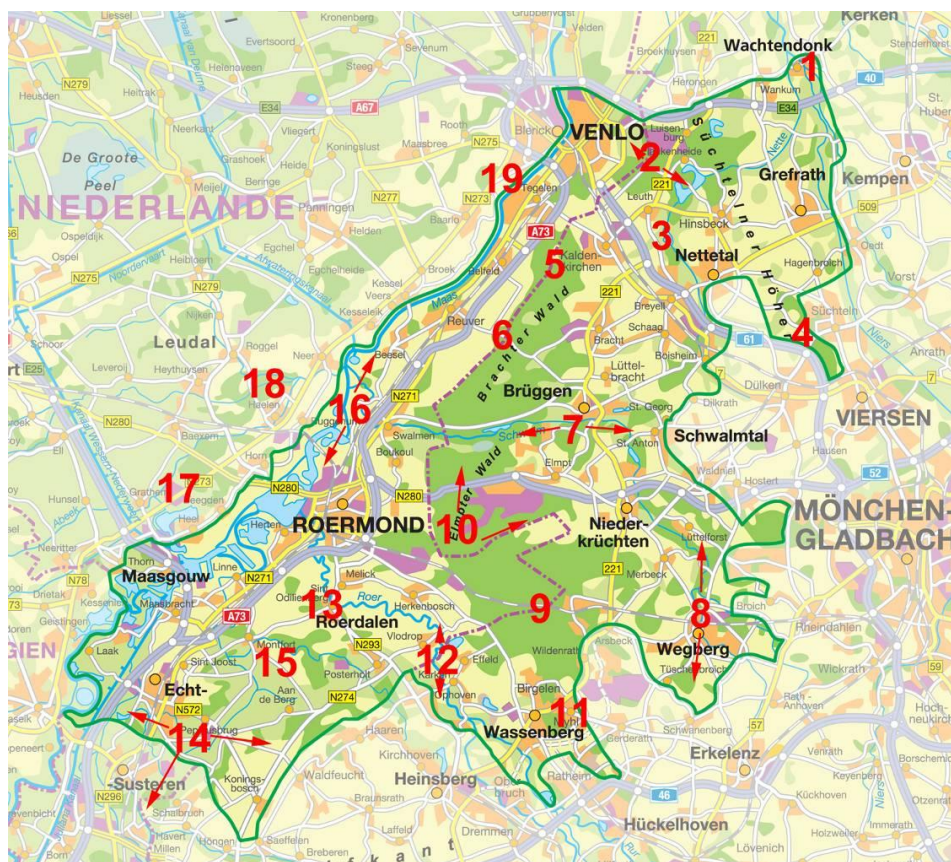
Pagina uit het boek „Natuurlijk Roermond“

Doel:

Doel van de publicatie is het slechten van de grens door recreanten en natuurliefhebbers. Het boek laat zien hoe mooi het hier is en nodigt de bezoeker uit de natuur aan weerszijden van de grens te beleven. Het Nederlands-Duitse Grenspark MSN wordt hierbij als eenheid gepresenteerd. Doelgroepen als bewoners, toeristen, gastronomen en natuurbeheerders leren ons gebied daarmee beter kennen.

1	Niersauen	Wachtendonk
2	Krickenbecker Seen / Groote Heide	Nettetal / Venlo
3	De Wittsee	Nettetal
4	Süchtelner Höhen	Nettetal / Viersen
5	Galgenvenn	Nettetal
6	Brachter Wald / Meerlebroek	Brüggen / Beesel
7	Elmpter Bruch / Dilborner Benden / Born Hariksee	Niederkrüchten / Brüggen / Schwalmen
8	Mittleres Schwalmthal / Schaam / Schwalmquelle	Wegberg
9	Rothenbach / Dalheim / St. Ludwig	Roerdalen / Wegberg
10	Boschbeektaal / Slenk / Lüsekamp / Elmpter Wald	Niederkrüchten / Roerdalen
11	Myler Schweiz	Wassenberg
12	Rur Altarm / Vlodrop / Effelder Waldsee	Wassenberg / Roerdalen
13	Landgoed Hoosden	Roerdalen
14	Lilbos / Kranenbroek / IJzeren bos / De Doort	Echt-Susteren
15	Reigersbroek en Roosendaal	Roerdalen
16	Stadsweide / Asseltse Plassen / Rijkelse Bemden / Beeselsbroek	Roermond / Beesel
17	Beegdener Heide	Maasgouw
18	Leudal	Leudal
19	Romeinenweerd	Venlo

Tabel 5: geplande artikelen in het natuurboek MSN

Figuur 2: ligging van de te beschrijven natuurgebieden Natuurboek MSN.

Inhoud:

Gepland is in de publicatie 19 typische natuurgebieden in het Grenspark MSN te beschrijven (zie tabel 5 en figuur 2). Flora, fauna en de cultuurgeschiedenis staan daarbij centraal. Niet alleen biologen maar ook mensen zonder grote voorkennis kunnen met dit boek hun kennis vergroten. Om het niet alleen bij lezen te laten, maar ook om actief te worden zal bij elk artikel een voorstel voor een wandel- of fietsroute worden opgenomen. Om de lokale gastvrijheid te leren kennen wordt ook een mogelijkheid genoemd om onderweg te pauzeren.

Financiering:

Het project met een gepland financieel budget van 55.000,00 € wordt o.a. gefinancierd door bijdragen van de deelnemers van het Grenspark MSN, door giften en uit de verkoop van de boeken. Alle auteurs schrijven hun artikelen op vrijwillige basis. Het project werd in de bestuursvergadering op 26 november 2015 door het algemeen bestuur welwillend ter kennis genomen en de financiële ondersteuning door meerdere deelnemers toegezegd.

5.2 INTERREG V-A Brandpreventie van bos en natuurbranden

In de afgelopen jaren werd voor het NP De Meinweg een pilotproject door de gemeente Roerdalen, Veiligheidsregio Noord en natuurbeheerders van NP De Meinweg uit gevoerd om de risico's van onbeheersbare branden in bos en natuurgebieden uitgevoerd. Op basis hiervan is het Grenspark MSN in 2015 in nauwe samenwerking met de gemeente Roerdalen en de veiligheidsregio Noord- en Midden-Limburg, gestart met de voorbereiding van een grensoverschrijdend project „Risicovermindering van onbeheersbare branden in

Nederlands-Duitse samenwerking

natuurgebieden“. Doel is in nauw overleg tussen brandweer en natuurbeheerders het risico op onbeheersbare natuurbranden te verminderen en het verbeteren van het grensoverschrijdend management bij eventuele branden.

In het project is gepland om risicobeheersplannen op te stellen (NL-D Meinweg, Maasduinen, Brachter Wald/Elmpter Schwalmbruch). Daarnaast worden uitvoering maatregelen ter plekke gepland om het risico van brandgevaar te verminderen (aanleg blusvijvers, hydranten, lokaal verwijderen grove dennen. Verder is het van belang om een gemeenschappelijke plaatsbepalingssystematiek te ontwikkelen en zijn grensoverschrijdende oefeningen gepland.

Het geschatte projectbudget is 900.000,00 €. Potentiële projectpartners zijn provincie Limburg, Kreis Viersen, Kreis Heinsberg, Veiligheidsregio Limburg Noord, de gemeenten Niederkrüchten, Brügggen, Bergen, Venlo, Roerdalen, Roermond, Wassenberg en Wegberg, Staatsbosbeheer, Regionalforstamt Niederrhein, Limburgs Landschap, BIMA Bundesforst en de NRW-Stiftung.

In 2015 is een projectschets ontwikkeld. Het Grenspark MSN zal in nauwe samenwerking met de partners een subsidieaanvraag voorbereiden voor Europese financiële ondersteuning. Gepland is om in 2016 een overeenkomstige aanvraag bij de euregio rijn-maas-noord in te dienen voor de subsidiëring uit het INTERREG V-A programma. Het algemeen bestuur van het Grenspark MSN heeft in de novembervergadering 2015 ingestemd met de verdere voorbereiding en uitwerking van het project.

BIJLAGE 1: leden algemeen bestuur Grenspark MSN

(stand per 31.12.2015)

Namens de deelnemende Nederlandse gemeenten

Gemeente Venlo

Wethouder Jos Teeuwen
Voorzitter algemeen en dagelijks bestuur
Garnizoenweg 3
5928 NA Venlo-Blerick
Postbus 3434
5902 RK Venlo
077 3596221

Plaatsvervangend bestuurslid
Wethouder Wim van den Beucken
Garnizoenweg 3
5928 NA Venlo-Blerick
Postbus 3434
5902 RK Venlo
077 3596221

Gemeente Beesel

Bestuurslid
Wethouder Jan Smolenaars
Postbus 4750
5953 ZK Reuver
077-4749292

Gemeente Leudal

Plaatsvervangend bestuurslid
Wethouder Arno Walraven
Postbus 3008
6093 ZG Heythuysen
0475 859203

Gemeenten Echt-Susteren

Bestuurslid
Burgemeester Jos Hessels
Nieuwe Markt 55
Postbus 450
6100 AL Echt
0475 478478

Plaatsvervangend bestuurslid
Wethouder Jac Dijcks
Nieuwe Markt 55
Postbus 450
6100 AL Echt
0475 478478

Gemeente Roerdalen

Bestuurslid
Wethouder Chrit Wolfhagen
Schaapsweg 20
Postbus 6099
6077 ZH St. Odiliënberg
0475 538888

Plaatsvervangend bestuurslid
N.N
Schaapsweg 20
Postbus 6099
6077 ZH St. Odiliënberg
0475 538888

Gemeente Roermond

Bestuurslid
Wethouder mw. Raja Moussaoui
Stadhuis, Markt 31
Postbus 900
6040 AX Roermond
0475-359999

Plaatsvervangend bestuurslid
Wethouder mw. Angely Waajen-Crins
Stadhuis, Markt 31
Postbus 900
6040 AX Roermond
0475-359999

Namens de Duitse deelnemer Zweckverband Naturpark Schwalm-Nette

Kreis Viersen

Dezernent Andreas Budde Plv. voorzitter algemeen en dagelijks bestuur

Rathausmarkt 3
D-41747 Viersen
0(049) 2162 391015

Kreis Heinsberg

Bestuurslid

Dr. Ferdinand Schmitz

Schrofmühle 2
D-41844 Wegberg
0(049) 2434 2330

Plaatsvervangend bestuurslid

Markus Pillich

Rödgener Straße 7
D-41844 Wegberg
0(049) 177 7426575

Kreis Kleve

Bestuurslid

Franz-Josef Draack

Backesstraße 38
D-47669 Wachtendonk
0(049) 2836 1559

Plaatsvervangend bestuurslid

Josef Mailänder

Schiller Straße 4
D-47638 Straelen
0(049) 2834 8734

Stadt Mönchengladbach

Bestuurslid

Thomas Fegers

Eibenstraße 12
D-41239 Mönchengladbach
0(049) 21166 9904358

Plaatsvervangend bestuurslid

Mevr. Erika Gils

Hilderather Straße 33
D- 41179 Mönchengladbach
0(049) 2161 583525

Kreis Viersen

Bestuurslid

Mevr. Anni Terporten

Kaldenkirchener Straße 7
D-41379 Brüggen
0(049) 2157 7895

Plaatsvervangend bestuurslid

Mevr. Angelika Feller

Roßstraße 63
D-47918 Tönisvorst
0(049) 2151 701172

Adviserende leden

Ministerium für Klimaschutz, Umwelt, Landwirtschaft, Natur- und Verbraucherschutz des Landes NRW

Abteilungsleiter Dr. Martin Woike

Schwannstraße 3
D-40476 Düsseldorf
0(049) 211-4566380

Plaatsvervanger

Rainer Seelig

Schwannstraße 3
D-40476 Düsseldorf
0(049) 211-4566537

Provincie Limburg

Gedeputeerde Patrick van der Broeck

Limburglaan 10
Postbus 5700
6202 MA Maastricht
043 389 99 99

Plaatsvervanger

Mevr. Hilde Gorissen

Limburglaan 10
Postbus 5700
6202 MA Maastricht
043 3897780

Bezirksregierung Düsseldorf

Heinrich Hansmann

Postfach 300865
D-40408 Düsseldorf
0(049) 211-4752039

BIJLAGE 2: Overzicht voorlichtingsactiviteiten 2015

Activiteit	Datum	Plaats	Organisatie
Deelname nieuwjaarsbijeenkomst	10-01	Niederkrüchten	Gemeinde Niederküchten
Deelname presentatie evaluatie premiumwandelroutes	14-01	Kleve	Hochschule Kleve/Naturpark Schwalm-Nette
Advies en voorbereiden Klever Treffen	15-01	Roermond	Drielandenpark
Deelname nieuwjaarsbijeenkomst VVV	19-01	Roermond	VVV Midden Limburg
Deelname Workshop Tourismus und Naherholung / Naturparkplan SN	03-02	Wachtendonk	Naturpark SN/IFT
Deelname Workshop Regionalentwicklung / Naturparkplan SN	04-02	Viersen	Naturpark SN/IFT
Deelname Workshop Natur- und Landschaftsschutz / Naturparkplan SN	10-02	Wildenrath	Naturpark SN/IFT
Stand Genootschapsdag	21-02	Roermond	Koninklijk Natuurhistorisch Genootschap
Interview Student Masterarbeit	02-03	Roermond	Naturpark MSN
Lezing Grenspark en premiumwandelroutes	04-03	Roermond	Grenspark MSN / Notermans, Roermond
Interview Masterstudie WUR: burgerparticipatie binnen het INTERREG IV-A Projekt NPR MeinWeg	10-03	Roermond	Grenspark MSN
Deelname internationale boomplantdag	18-03	Wassenberg	SBB, gemeente Roerdalen, NP Schwalm-Nette
Bijeenkomst Low Countries Sectie van de EUROPARC Federatie	23-03	Genk	Regionaal Landschap Kempen en Maasland
Halfjaarlijkse bijeenkomst routescouts	24-03	Schwalmtal	Grenspark MSN, Naturpark SN
Lezing Grenspark MSN tijdens het Drielandenpark forum landschap en groene infrastructuur	26-03	Eupen	Drielandenpark
Informatiebijeenkomst Routebureau Noord- en Midden Limburg	01-04	Venlo	Routebureau NML, VVV Midden Limburg, Leisure Port
Organisatie brainstorm: bezinningstoerisme in Limburg	21-04	Roermond	Grenspark MSN
Deelname Plenum Naturparkplan SN	21-04	Wegberg	Naturpark SN/IFT
Deelname Symposium INTERREG IV-A project „Netzwerk Dagtoerisme“	22-04	Nettetal	Niederrhein Tourismus, VVV Midden Limburg, Leisure Port
Interview Radio Venlo n.a.v. NATURA 2000 Award nominatie	23-04	Roermond	Omroep Venlo / Grenspark MSN
Deelname en stand met Naturpark Schwalm-Nette 30-jarigen jubileum NABU-Naturschutzhof Sassenfeld	02-05	Nettetal	NABU Naturschutzhof Sassenfeld
Nominatie en officiële prijsuitreiking NATURA 2000 Award	21-05	Brüssel	Europese Commissie
Certificering Neusiedler See/Fertö Hanság	4/6-05	Illmitz	EUROPARC Federatie/ Grenspark MSN
Presentatie Sequioafarm e.V.	04-06	Nettetal	Sequioafarm e.V.
Deelname TransParcNet	10/11/12-06	Bayerischer Wald/Sumova	TransParcNet, EUROPARC Federatie

Brainstorm: Bezinnen und Onthaasten in Limburg	17-06	Venlo-Steyl	Missiehuis St. Michael, Steyl/Grenspark MSN
Perswandeling Premiumwandelaroute Schwalmbruch	30-06	Swalmen	Grenspark MSN
Presentatie doel en samenwerking Grenspark MSN voor de gemeenten Nijmegen, Groesbeek, Kleve en Kranenburg	30-06	Groesbeek	Gemeente Groesbeek
Startbijeenkomst Hart in het Groen	07-07	Reuver	Provincie Limburg
Presentatie doel en samenwerking Grenspark MSN burgemeesters gemeenten Bergen en Weeze	16-07	Venlo	Gemeente Bergen/ Grenspark MSN
Deelname Open Coffee Niederrhein	12-08	Brüggen	Gemeinde Brüggen
Deelname 25 jarig jubileum Biologisch Station ABU Soest	14-08	Bad Sassendorf	BS ABU Soest
Deelname Plenum Naturparkplan SN	18-08	Viersen	Naturpark SN/IFT
Publicatie: Aktivitäten zum grenzüberschreitenden Biotopverbund im Deutsch-Niederländischen Naturpark MSN.	18-08	Bonn-Bad Godesberg	In BfN-Skripten 405, 2015: Grenzüberschreitende und Bundesländer übergreifende Zusammenarbeit von Nationalen Naturlandschaften
Deelname en stand Zomerfeest 50 jaar Naturpark Schwalm-Nette	29-08	Nettetal	Naturpark Schwalm-Nette
Presentatie Grenspark MSN	02-09	Bergen	Gemeenteraad Bergen/ Grenspark MSN
Presentatie en wandeling premiumwandelaroute Nettesee met de gemeenteraad Maasgouw	05-09	Nettetal	Gemeenteraad Maasgouw/ Grenspark MSN
Deelname brainstorm toerisme	15-09	Mönchengladbach	euregio rijn-maas-noord
Lezing en fietsexcursie Conference European Geography Association	25-09	Venlo	European Geography Association / Grenspark MSN
Deelname Ecotop 2015	26-09	Roerdalen	Koninklijk Natuurhistorisch Genootschap Limburg, Biologische Station Krickbecker Seen, Stichting Koekeloere
Interview evaluatie INTERREG subsidie	1-10	Roermond	KPMG AG Wirtschaftsprüfungsgesellschaft
Deelname werkbezoek gedeputeerde Patrick van de Broeck	13-10	Roermond	Provincie Limburg, gemeente Roermond
Afscheid burgemeester Udo Rosenkranz	20-10	Wachtendonk	Gemeente Wachtendonk
Deelname Mini-Symposium	21-10	Arcen	Stichting Limburgs Landschap
Afscheid Landraad Peter Ottmann	23-10	Viersen	Kreis Viersen
Deelname European conference for Protected Area managers	26/29-10	Regensburg	Europarc Federation
Deelname presentatie film SBB: Holland, natuur in de delta	4-11	Roermond	Staatsbosbeheer
Organisatie D-NL Natuurwerkdag	7-11	Nettetal	Grenspark MSN, Staatsbosbeheer, Kreis Viersen
Organisatie bijeenkomst routescouts	11-11	Swalmen	Grenspark MSN, Naturpark SN, Routebureau